

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICA — FINANȚE

DIRECTOR : D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR : I. N. CESĂRESCU

ABONAMENTUL

pe an 30 lei; 6 luni 16 lei; 3 luni 8 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Străinătatea : 40 lei pe an, 20 pe 6 luni

A P A R E

de două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA BUCURESCI

6, Splaiul Brâncoveanu Voevod, 6
Vis-à-vis de Palatul Justiției

S U M A R

Solemnitatea deschiderii anului judecătoresc 1900—1901 :

Despre modificările ce ar trebui introduse în Codul de Procedură criminală : Discurs rostit de D-l procuror St. Stătescu, la Inalta Curte de Casație și Justiție.

Răspunsul D-lui Prim-Președinte C. E. Schina.

Noile formulare de procedură.

Bibliografii.

Solemnitatea deschiderii anului judecătoresc 1900—1901

Vineri 1 Septembrie, s'a-au deschis, în toată țara, cu ceremonialul obișnuit, Curțile și Tribunalele.

La Curtea de Casație, discursul de deschidere a fost pronunțat de d-nul Procuror de secție St. Stătescu care a tratat cu mult talent despre modificările ce ar trebui introduse în Codul de procedură criminală.

D-lui Procuror i-a răspuns d-l Prim-Președinte C. E. Schina printr'un frumos discurs.

La Curtea de Apel, discursul de deschidere a fost rostit de d-nul Procuror general M. Ciocârda care a vorbit despre *Cumulul de delict*.

Pentru azi publicăm discursurile ținute la Curtea de Casație.

Iată discursul d-lui Procuror :

Domnule Prim-president,

Domnule Președinte,

Onorați Consilieri,

Este o datorie de înaltă morală, este o datorie sfântă de îndeplinit, aceia de a nu da uitării pe acei ce nu mai sunt printre noi ;

Și cu atât mai mult se impune această datorie, cu cât circumstanța în care ne aflăm face inevitabilă memoria lor ;

Voii avea, deci sunt sigur, deplinul Domniilor-voastre asentiment, dacă ridic astăzi, primul meu

cuvânt, în onoarea și spre aducerea aminte a colegilor noștri care ne-au părăsit pentru tot-d'a-una, și în special, a celui al cărui mormânt este încă neuscat de lacrimile celor ce l-au iubit ;

Plin de respect, de admirațiune și de regret, aduc aci omagiul meu, omagiul nostru al tuturor, lui Alexandru Degrea, care nu mai este ;

Ca și un ecou care răsună încă la auzul nostru, discursurile rostite în fața convoiului lui Al. Degrea, ne repetă și astăzi : că familia a pierdut în el un șef neprețuit ; Magistratura, pe acela care în scurta sa viață nu a făcut de cât a se consacra științei și conștiinței sale ; iar literatura juridică, pe servitorul devotat și valoros, pe scriitorul distins și infatigabil, a cărui pană nu cunoștea hotar ;

De câte ori însă, aceste reflecțiuni nu au ajuns la auzul nostru ?

De câte ori cu ocaziunea pierderii atâtor dintre amicii și colegii noștri, nu am fost transportați de sentimentul regretului, și nu am trecut peste limita justului necesar, uitându-le neajunsurile, și exagerându-le poate, calitățile ?

Alex. Degrea, însă, este dintre acei puțini, pentru lauda cărora, să nu ne fie teamă de o prea mare expansiune a sentimentelor, căci de exagerațiune nu poate fi vorba.

Cine, într'adevăr, a auzit vr'odată, fie chiar în trecut, sau pe acei pătimiși, cine a auzit vr'odată, punându-se la indoială, acele două mari condițiuni, ce formează pe magistratul ideal : știința și imparțialitatea lui Al. Degrea.

Cine ar putea să afirme că în întreaga sa carieră, Al. Degrea a lăsat vr'o dată umbră de indoială, că hotărîrea sa nu pornea din inimă, și nu avea, în acelaș timp, drept singură măsură, cea mai desăvârșită convingere, despre adevărata dreptate ?

Dar cui vorbesc eu, și către cine caut să subliniez, calitățile incomparabile ale mult regretatului nostru Al. Degrea ? Este adevărat că Domniile-voastre l'ați cunoscut într'un mai lung spațiu de timp de cât mine, dar, ertați-mi acest mic egoism, nu l'ați putut cunoaște de cât tot ast-fel precum l'am cunoscut eu însu-mi :

Devotat științei în secretele căreia era atât de mult inițiat, el nu primea să se incline de cât în direcțiunea către care vedea că'l duce curentul isvoarelor la care el se adăpase, și la care se întretinea neîncetat ;

Inchinat magistraturei pentru întreaga sa viață, el nu cunoștea nici o putere la influența căreia să înmlădieze curentul hotărârii sale, de cât numai intima sa convingere;

Iată pentru ce, cu atâta dreptate s'a zis, și eu îmi fac o adevărată plăcere de a o repeta aci :

«Al. Degrea a murit, dar Al. Degrea a rămas nemuritor».

Numele său, este deja de mult, și va rămânea etern înscris printre aceia care formează grupa fruntașilor noștri;

La mormântul lui Al. Degrea, nu va fi magistrat care să nu se descopere și să nu salute cu cel mai profund respect; nu va fi scriitor care să nu și incline condeiul, în semn de cel mai bine meritat omagiu;

Imaginea lui, va sta vecinic în marea sală a deliberărilor de secțiuni-unite, și va continua astfel a ne face să nu uităm cât de frumoasă, dar cât de grea este cariera de magistrat; acolo, această imagine va sta ca o podoabă neprețuită a acestei Inalte instanțe judecătorești;

Lui Al. Degrea, care a ilustrat atâta timp solemnitatea care se întrunește astăzi săi jertfim, încă o lacrimă caldă și sinceră, drept dovadă a iubirei și a regretului nostru.

Dar, Domnilor,

Dacă o pierdere se poate numi mare, nici o pierdere însă nu se poate crede de la început, și ca ireparabilă. — Dacă un gol simțitor se face printr-o pierdere suferită, este în același timp locul, și rindul speranțelor, ca să ne legitimizeze credința unui viitor favorabil, întru împlinirea aceluși gol întemplat;

Dacă Al. Degrea a murit, nimic nu îndreptățește a crede, că un alt Al. Degrea nu va mai exista; — Din potrivă, fie-mi permis, ca de o dată cu regretele ce am exprimat pentru pierderea suferită, să aduc în același timp cel mai sincer testimoniul al convingerei ce am, că acela care a fost chemat ca să ia locul defunctului, se prezintă în cele mai condițiuni, spre a dobândi întru toate, titlurile și meritele recunoscute predecesorului său;

Procuror General pe lângă această Inaltă Curte; — Profesor Universitar; — Autor al unui uvrăgiu scris în limba franceză, și destinat prin urmare, a duce peste frontieră o serie întreagă de chestiuni din dreptul nostru național, D. Dimitrie Alexandrescu a întreprins comentariul complex și sistematic al Codului civil;

Decorat deja, atât la noi cât și în Franța, cu medalia omului de merit, Domnia sa era, din acest punct de vedere, unul dintre cei d'ântăi care se impuneau ca înlocuitori ai lui Al. Degrea;

În cât se atinge însă de practica noiei sale funcțiuni; În cât privește imparțialitatea din care ori-ce judecător, și în genere ori-ce magistrat, trebuie să-și formeze cea d'ântăi a sa preocupare, am întreagă și perfectă convingere, că fostul meu șef, va fi deservit și din acest punct de privire;

Este însă timp, să pun sfârșit regretelor, ca și expresiunilor de sinceră speranță în viitor, și să intru în expunerea chestiunii cu care sunt hotărât a vă întreține pe ziua de astăzi.

«Despre revizuirea Procedurii penale».

Iată un subiect care, de sigur, nu vă este nici

noū, și în același timp nici prea atrăgător, pentru ca să vă puteți găsi, ca altădată, în fața unui discurs de intrare, demn de toată atențiunea și de întreaga aprobare a Domniilor-voastre;

Știu bine, că este deja de mult, și aș putea zice că continuu ați fost în plăcuta situațiune, de a asculta în ziua de solemnitate a reintrării Domniilor-voastre în serviciu, discursuri cari, atât ca formă cât și ca fond, nu lăsaū nimic de dorit;

Știu bine, că se cer multe condițiuni aceluia care ca mine astăzi, este obligat a veni la acest fotoliu, și de la înălțimea lui, să pronunțe discursul demn de această circumstanță;

Dar, am o scuză, și mi găsec un sprijin :

Scuza mea este, că nu vin aci din propria mea voință; — Sprijinul meu, încurajarea mea este în deosebita Domniilor-voastre bună-voință;

D. George Schina, actualul meu Șef, despre ale cărei aptitudini juridice, aș fi, desigur, și tardiv, și palid, dacă aș căta să le mai relev ez eu astăzi, mi a delegat onoarea acestei sarcini în ultimele momente, de oare-ce Domnia-sa se temea că nu va putea fi la serviciu pe această zi. — Iată pentru ce, mai înainte de a intra în materie, mă găsec silit să fac apel la buna-voință acestei Inalte Curți, bună-voință atât de mult cunoscută mie personal, și de care astăzi simt nevoie, mai mult de cât ori când.

Inalți Magistrați,

Procedura noastră penală, ca cea mai mare parte din legile care ne guvernează, luată după Codul respectiv al Franței, vechie deja acolo, este cu atât mai mult devenită improprie la noi, țară cu alte datini și cu alte instituțiuni.

Aceia ce face însă ca acest Cod să fie mai criticabil, aceia ce ne îndreptățește, credem, a cere a lui revizuire, este că din practica zilnică, el singur ne oferă dovada că nu mai corespunde, nu numai timpului, nu numai moravurilor și ideilor actuale, dar nici celor alte legi cu care trebuie să stea în armonie, ba încă, mai mult de cât atât, nici chiar cu propriile lui dispozițiuni, introduse prin modificări posterioare.

Resultat al unei epoce de autocratism, în care puterea monarhului, puterea autorității centrale, era toată preocuparea legiuitorului și singura lui țință, Codul frances a fost, aproape textual și integral, tradus în legislațiunea noastră;

Deja de la început, și aș putea zice că chiar din primele momente ale introducerii acestor legi, s'a recunoscut necesitatea revizuirii lor, pentru ca Constituanta din 1866, (Art. 132) exprima dorința de a se revizui toate legile, spre a se pune în concordanță cu noile principii consacrate de dânsa; Se îplinește însă al doilea pătrar de secol, fără ca cerințele Constituantei, cerințe formulate de abia după doi ani de la punerea în lucrare a Procedurii penale, să se fi putut aduce la îndeplinire;

Un început, însă, început pe care nu putem de cât să-l salutăm ca pe o auroră bine-vestitoare, și care face onoare aceluia care l'a întreprins și dus cu atâta energie până la sfârșit, acest început l'avem în revizuirea Codului de Procedură civilă.

D. Disescu fostul nostru Ministru de Justiție, și a legat numele său de una din acele opere, care duc la nemurire; Lucrarea ce a efectuat, cu o

competență egală stăruinței de care s'a arătat capabil, cu toate criticele de care a fost atinsă, are marele merit de a fi rezolvat atâtea dificultăți, care făceau desperarea jurisprudenței noastre, de a fi asigurat o justiție mai urgentă și mai facilă părților litigante.

Revisuirea Codului de Procedură civilă, este cu atât mai de valoare autorului ei, și cu atât mai demnă de atențiunea noastră astăzi, cu cât printr'această s'a deschis, cu o voință de fier, era marelor reforme legislative, eră în care dorința Constituantei noastre se va putea vedea adusă la îndeplinire ;

Aceia ce însă mă obligă să insist asupra acestei chestiuni ; Aceia ce mă face să stăruiesc a releva cu această ocaziune importanța întreprinderii D-lui Disescu, este tocmai cunoștința ce am, că Domnia-sa era hotărît să meargă înainte pe calea reformelor, și în special, chiar, și începuse lucrarea de revisuire a Procedurii penale ;

Domnilor,

Cum că Procedura penală are defecte ; Cum că defectele acestea sunt în deajuns de însemnate pentru a ne îndreptăți să susținem și să cerem revisuirea ei, ar fi, se poate zice, oșios ca să mă caut a veni înaintea Domniilor-voastre, și să vă înrevez eu, acest lucru ; Cu toate acestea, mă permit a prezenta atențiunii acestui Inalt Corp, câte va observați din practică, observațiuni care sunt de natură, ele singure, cred, a convinge cu ușurință, că această reformă se impune, că această reformă a devenit urgentă chiar ;

I

Știți că în partea relativă la procedura înaintea Judelui Instructor, și în special în ce privește Mandatele, legea determină și înființează patru spețe, de acest-fel de acte :

Mandat de arestare, de depunere, de aducere și de înfățișare în afară de acel act de chemare în justiție numit «citațiune».

Ei bine, încă după timpul pe când aveam onoarea de a îndeplini funcțiunile de Judecător de Instrucțiune, mă întrebam adesea, căutând a-mi explica, pentru ce necesar Mandatul de Înfațișare, ca citațiune specială inculpaților, în loc de a ne servi cu acest din urmă act, de oare ce efectul lor este acelaș ? Și asemeni, pentru ce două feluri de Mandate având ambele acelaș scop, și anume, de a rădica libertatea individului ?

Dacă însă suprimarea Mandatului de Înfațișare, s'ar putea considera mai mult ca o reformă în interesul serviciului de cancelarie, nu este tot ast-fel și cu Mandatul de Depunere ;

Intr'adevăr, ce este Mandatul de Depunere ?

Art. 92 ne spune că acest mandat :

«este ordinea de a se aresta de urgență și pentru scurt timp, o persoană care de o cam dată, nu poate nici a se libera, nici a se aresta după toate formele asigurătoare libertății individuale». Iar art. 98 vorbind despre Mandatul de Arestare se exprimă ast-fel :

«Acest Mandat va cuprinde încă, și enunțarea faptului pentru care este dat, precum și citațiunea legei care califică acel fapt de crimă sau delict».

Așa dar, deosebirea între aceste Mandate este, că prin cel d'ântâi, se arestează un cetățean fără a i se

spune nici chiar pentru ce fapt material este arestat ; Apoi atunci să ne oprim un moment și să vedem : Mandatul de Depunere este el de menținut ? Este el legal, față de actuala stare a legislațiunii noastre ?

La această întrebare nu ezităm a răspunde că acest Mandat este prin sine însuși, un act nedrept și neexplicabil ; Că el nu se potrivește nici cu starea de ordine a societății moderne, cum și nici cu cele alte legi, în concordanță cu care trebuie să se afle ;

Fără îndoială că sunt cazuri în care o arestare se impune, fără ca Judecătorul să fi ajuns în măsură ca să dea o complectă limpezire faptului, și cu atât mai puțin încă, să i poată caracteriza justa lui calificare ; Dar, cu aceasta nu trebuie să zicem că este bine, este regulat, a se aresta un cetățean fără să i se spună, nici cel puțin pentru ce fapt este bănuit a fi autor ;

Considerăm ca unul din cele mai importante bunuri, ca prerogativa cea mai însemnată a vieții unui cetățean, libertatea lui, și cu toate acestea lăsăm o așa de ușoară puțință de a i se aduce cea mai nemărginită atingere ;

Se face o dogmă de stat, o adevărată theză fără controversă, zicându-se că libertatea cetățenilor este sfântă, și cu toate acestea se lasă scris chiar în lege, posibilitatea suprimării ei ;

Se zice că există, pentru orî-ce individ, un drept, numit dreptul sacru al apărării, și cu toate acestea, legea coprinde texte, care suprimă, așa putea zice, formal acest drept însuși.

Cum oare, s'ar putea apăra în fața unui ast-fel de Mandat, individul pus sub rigoarea lui ? Ce ar putea el să zică pentru a lumina pe magistratul care nu i spune nici chiar pentru ce l arestează ?

Cea mai bună dovadă însă că acest Mandat nu este de menținut ; Că el nu este conform cu spiritul timpului ; Că nu se împacă nici chiar cu conștiința magistraților noștri de astăzi, este că, în realitate, nu știu dacă se mai emite vre-un Mandat, în care să nu se menționeze de loc, faptul, sau calificarea lui legală ;

Dar acest Mandat nu mai există, astăzi, față de legile scrise care ne guvernează ;

Așa, avem mai întâi art. 92 din legea Organizației Judecătorești din 1890, articol care a luat locul dispozițiunii din proiect, care introducea inamovibilitatea Judecătorilor de Instrucțiune ;

Este de notorietate publică, că la epoca facerii acestei legi, nu era divergență în cea ce privea necesitatea de a se pune o măsură a tot-puterniciei Judelui Instructor, sau mai bine zis, atot-puterniciei guvernului, de a aresta pe orî-cine, prin mâna acestui magistrat, la dispoziția căruia punea legea Mandatul de Depunere.

Guvernul ca și corpurile legiuitoare, căuta mijlocul de a scoate pe acest Judecător, de sub autoritatea Ministerului respectiv, garantându-se ast-fel libertatea individului, în contra pasiunilor politice ;

Prima idee ce venea în mintea tuturor era inamovibilitatea, dar necrezându-se oportună, din punctul de vedere al recrutării personalului, s'a recurs la mijlocul de a se subordona, dreptul suveran de până aci, al acestui funcționar amovibil, avisului complectului de Trib. Acestei autorități i s'a dat, de aci înainte, dreptul de a examina cazul, ascultând pe Judecător, pe procuror și pe inculpat

însuși, atât asupra faptului cât și asupra mijloacelor de apărare în contra arestării; Tribunalului îi rămâne, deci, puterea, de a putea confirma arestarea, sau de a o infirma, liberând pe individ;

Or, ce înseamnă această procedură, dacă nu suprimarea evidentă a Mandatului de Depunere, pentru că de aci înainte, nu mai este posibilă nici o arestare, fără a se indica faptul și elementele lui legale?

Dar este mai mult de cât atât:

Art. 13 din Constituțiune hotărîse deja încă de la 1866:

«Libertatea individuală este garantată.....

«Nimeni nu poate fi oprit nici arestat... de cât în puterea unui Mandat *motivată*... Prin urmare, deja de la această dată, nici un Mandat nu mai poate opera o arestare legală, de cât dacă este «motivată» și motivul ce poate să cuprindă acest act judecătoresc, nu este alt-ceva de cât indicarea faptului brut, și a textului de lege aplicabil;

De aceia, cu drept cuvânt unii din jurisconșulții noștri, au declarat de inconstituțional, acest Mandat de Depunere, care de alt-fel intrupează în el toată puterea Judecătorului Instructor, și simbolizează, era timpului în care a luat naștere, era care nu se mai potrivește cu aceia în care trăim astăzi.

II

O altă chestiune care reclamă asemenea o urgență și neapărată revisuire, este aceia a procedurii în materie de libertate provisorie pe cauciune.

Dispozițiunile ce actualul Cod cuprinde, în această privință, sunt așezate în seria celor relative la instrucțiunea preliminară, și cu toate acestea, ele s'au aplicat, ele au trebuit să se aplice, fără ezitare, și de către instanțele de judecată, pentru că nu era cu puțință de a se crede, că libertatea provisorie nu s'ar putea da de cât în cursul instrucțiunii de cabinet.

Ei bine, aceste dispozițiuni sunt cu totul pline de nedumeriri, și dau loc la atâtea dificultăți, că formează aproape un tot de antinomii, în loc de o legislație de aplicat, nefiind de loc în conformitate nici chiar cu spiritul de care legiuitorul pare a fi fost condus, în momentul când le-a alcătuit;

Așa vedem că legea prin art. 117 spune lămurit, că arestatul nu se liberează de cât: «... de va «da mai întâi cauciune solvabilă, că se va prezentă la toate actele de procedură, cum și la executare, îndată ce va fi cerut».

Față cu acest text suntem imediat, și cu drept cuvânt, prinși de ideia, că dacă prevenitul calcă condițiunea sub care a fost liberat, beneficiul libertății se pierde, și deci Mandatul se reia în executare.

Dar aceia ce ne întărește și mai mult în această credință este textul art. 123 care zice:

«Cauționatorul admis va face sumisiune (declarație îndatoritoare) la grefa tribunalului, de a plăti «suma caucionată, la caz când prevenitul nu ar fi următor a se înfățișa».

Așa dar, de îndată ce liberatul nu respectă angajamentul luat, de a se ține la dispozițiunea justiției, cauciunea se pierde pentru proprietarul ei,—libertatea rămâne deci lipsită de bază, și în consecință starea anterioară reinviază; Și cu toate acestea lucrul se petrece, în jurisprudență, cu totul din contră;

Nu odată am avut, cu toții, ocasiunea de a vedea un liberat neprezentându-se la chemarea justiției, dar nici odată judecata nu s'a crezut îndreptățită de lege, a ordona revocarea beneficiului acesta, în contra liberatului, și încă mai puțin, de a declara perdută cauciunea, pe baza căreia s'a admis liberarea;

În ce privește pe Judecătorul de Instrucțiune, lucrul nu face dificultate, de oare-ce acest magistrat are o putere ilimitată de a ordona o arestare, și prin urmare de a revoca o liberare acordată, dar nu este tot ast-fel când o afacere a trecut înaintea instanțelor de judecată; Aci liberatul nu mai are a se teme de nici un pericol; el poate să nu se prezinte, dacă așa și apreciază interesul, pentru că în fața textelor de lege, acest beneficiu odată obținut, el îl păstrează până la definitivă judecată, cu toate că legiuitorul după cum am zis, se pare a fi fost condus de ideia contrarie.

În această materie însă sunt încă o serie de principii ce reies din lege, și care nu se pot aplica, de oare-ce nu sunt complete, nu se armonizează cu cele care urmează sau le preced, și ast-fel rămâne lege scrisă, dar fără nici o aplicare, fără nici un efect;—Așa e s. e.:

a) Dispozițiunea care pare a spune, că arestatul nu se liberează, de cât după ce mai întâi s'a dat la mâna părții civile, copie după sumisiune, în formă executorie. (Art. 123); În practică însă aceasta nu se observă nici odată, pentru că legea nu arată cine este funcționarul competent a da acest titlu executoriu necum împrejurările în care partea are a se servi de acest act;

b) Art. 125 spune lămurit că cauciunea răspunde de daune, amendă și cheltueli de judecată, și cu toate acestea când cauciunea se depune pe numele unui terțiu, ea nu este ținută de nimic și se restituie integral proprietarului ei, afară de cazul când liberatul nu a răspuns, la vre-una din chemările justiției; Această soluțiune se dă, pentru că articolele precedente și următoare, arată că cauciunea nu garantează de cât prezentarea liberatului;

c) În caz de achitare, cauciunea chiar când este avere a liberatului, nu suferă nici o reținere, ci este restituită integral acestuia, chiar dacă ar fi lipsit la vre o chemare a justiției în cursul judecăței. etc., etc., etc.

Și să nu ni se zică, în această privință, că chestiunea se poate discuta, și că liberații nu riscă controversa, pentru a refuza să se prezinte, în mod voluntar, de oare-ce am de citat un caz, am de invocat un precedent, care este de notorietate publică, și care învederează prin el însuși, că nu se poate să fie singurul de această natură:

Andronic, cunoscutul escroc, prin mijlocul faimoasei ape de aur, a fost liberat de Camera de punere sub acuzare, pe cauciunea însemnată de 16000 fr.; După o jumătate de oră de la darea deciziunii, această cauciune este depusă, iar după puține zile părăsește țara, pentru a nu mai fi supus nici la interogatorii, și nici a mai risca vre un nou Mandat de Arestare;—El nu se înfățișează nici la judecata înaintea tribunalului, fiind convins că în cele din urmă va fi achitat, chiar în lipsă, de Curtea de apel, după cum cu câți-va ani înainte avusese această șansă. Descoperit însă în

ascunzătoarea sa, și adus la judecată prin mijlocul extrădării, se știe că a avut marea desiluziune de a nu scăpa de pedeapsă și prin urmare nici de a nu pierde cauțiunea;

Iată dar că sunt liberați cari, o dată ce au obținut acest beneficiu, se sustrag, cu voință, la ordinele justiției, cunoscând defectele legii, și sfidându-i dispozițiunile incomplete ce conține.

Asemeni, în ce privește chestiunea, că cauțiunea nu garantează nimic, când ea este depusă de un terțiu, putem cita o mulțime de exemple, dacă nu chiar că am putea zice, că astăzi aceasta a trecut în practică în stare de regulă constantă; Dar să menționăm că :

În afacerea Ștefan Șutu și cei alți implicați în excrocheriile de la axizele comunei București, afacere ce a fost pendinte în anul 1895, toți acei care au cerut libertatea pe garanție, au depus sumele necesarii pe numele altora;

Aveam onoarea de a funcționa ca procuror pe lângă Curtea de apel și condus de ideea de a împiedica această eludare a legii, am cerut, și Curtea a admis, ca persoanele ce figurau drept cauționatori, să declare formal, că înțeleg a afecta suma cauționată, în toate previsionsile art. 125 Pr. pen.; — Cu alte cuvinte, căvor plăti amenzile, daunele și cheltuelile, chiar în caz când liberații nu ar lipsi de la judecată; — Cu toate acestea, în cele din urmă, și cu tot acest consimțământ solemn constat de Curte, cauțiunile au fost liberate integral, celor ce le depuseseră :

Iată în scurt cum stă legea în privința liberării pe cauține, iată învederat, cred, că este mult de îndreptat în această materie.

III

În fine, mai este încă o observațiune, ce cred că merită să fie relevată în această ocaziune, cu privire la revisuirea Procedurei penale în cadrul instrucțiunii prealabile, și anume : este de remarcat modul de a fi, modul de a se face al acestei instrucțiuni; Cu alte cuvinte chestiunea ce cred că se cuvine a fi rădicată asupra acestui punct, și pe care o supui cu deosebire, atențiunii și aprețierii Domniilor-voastre, este următoarea :

Mai este conform cu spiritul secolului în care ne aflăm, mai se potrivește cu ideile progresului făcut de omenire astăzi, ca apărarea inculpatului în cursul instrucțiunii, să fie complect suprîmată; Ca Judecătorul de Instrucțiune să nu întîmpine, nici un contradictoriu în interesul apărării?

Este bine, este drept ca ordonanțele de trimetere în judecată, să nu aibă nici un mijloc de atac în reformare de partea urmărită, și nici cel puțin, vre o întîmpinare în sensul mijloacelor de apărare?

Este de interesul și de prestigiul însuși al acestor acte judecătorești, ca ele să nu se alcătuească de către pe baza indiciilor în sarcina, invocate de procuror fără ca să fie luate în seamă, fără să se poată pune în cunoștința judecătorului respectiv, și acele împrejurări, cari, fie în fapt, fie în drept, ar fi de natură a schimba starea urmăririi?

Nu este de sigur răspuns mai bun de adus, la toate aceste întrebări, de cât invocând aceia ce lumea cultă, lumea înaintată pe calea progresului, a adoptat și pus în practică deja; Dar, de ce așa alerga peste frontieră, ca să aduc aci dovada că

instrucțiunea inquisitorială nu mai are valoare astăzi? De ce așa căuta aiurea, dovada cu care să ve conving pe Domniele-voastre, că actele, ce în sistemul actual, se dresază de Judecătorii noștri de Instrucțiune, nu fac probă legală în justiție, când pe fie-care zi, vi se adresează motive de casare trase din împrejurarea, că instanțele de judecată s'au întemeiat în a condamna, numai pe actele din instrucțiunea scrisă? Și de câte ori nu ați casat ast-fel de hotărîri?

Dacă, dar, în principiu general, dosarul Judelui Instructor, nu servă de cât a încărcă cu un volum mai mult, masa instanțelor de judecată; Dacă constatarea acestui magistrat nu este destinată a face deplină și sigură dovadă în justiție, la alt ceva, mai bun, ar putea servi?

Dacă este destul ca inculpatul său apărătorul său, să lase o ușoară bănuială asupra valabilității acestor acte, pentru ca cel mai integru magistrat instructor, să nu fie crezut de colegii săi de la ședință, de ce s'ar mai menține această instituțiune în afară de poliția judiciară propriu zisă?

Un singur avantajiu trebuie să aibă sistemul de constatare prin instrucțiune prealabilă, este de a se cristaliza, de a se limpezi, de a conserva adevărul, fără puțință de schimbare în nici un mod, în urmă; Dacă nu se ajunge la acest rezultat, sistemul nu este bun și ori-ce ameliorare cată a se îndrepta pe aceste baze.

S'a propus, și se și practică deja în diferite țări, mai multe sisteme, toate introduse și organizate pe bazele ce am indicat aci mai sus, și anume :

Ca apărarea să participe cât mai mult posibil la actele dresate, și prin urmare să se ajungă ca aceste acte să fie definitiv și bine câștigate justiției.

Sunt însă, în aceste diverse sisteme, unele, care de și adoptate de țările cele mai de frunte, nu sunt totuși cele mai perfecte, cele mai bune de împrumutat;

Așa d. e. în Franța prin legea din 1897 nu se admite nici un act de instrucțiune, fără prezența apărătorului inculpatului, care dacă nu are, 'i se dă unul din oficiu; Acest sistem care se credea a fi idealul în această materie, s'a dovedit în practică a nu fi la înălțimea iluziunilor autorilor lui, pentru că, zicea D. Albanel la Congresul de Drept Penal din Pesta în anul trecut :

«Or avocații sunt plătiți de inculpați, și atunci «dînsii se silesc prin toate mijloacele a pune piedici «instrucțiunii, sau nu sunt plătiți, și în acest caz «nu se presentă pentru a asista la actele de cercetare, așa că în toate cazurile legea a dat rezultate «rele . . . ».

Când, dar, este un Judecător de Instrucțiune, și unul încă dintre cei mai buni pe care 'i are tribunalul de Seina, care ne presentă această critică legii franceze; Când pe lângă aceasta bunul simț ne spune, ca făcînd din toate actele de instrucțiune un mic proces în contradictoriu, ori cât de conștient am presupune că poate fi apărătorul inculpatului totuși vor presenta casuri în care urgența, condițiune atât de necesară cercetărilor penale, va suferi enorm; Nu dar în acest sistem cred că ar sta adevărata reformă;

Sistemul pe care 'l cred cel mai practic, și care în acelaș timp să împace interesul instrucțiunii cu acela al apărării ar fi următorul :

În cursul instrucțiunii, să fie facultativ pentru Judecător, ca să admită sau nu pe apărător a sta de față la un act de instrucțiune, dar, să nu se poată declara terminată nici o cercetare, și prin urmare să nu se poată da nici requisitoriul procurorului și nici ordonanța definitivă, de cât după ce se va pune tot dosarul la dispoziția apărării ca să ia cunoștință de toate actele dresate; Inculpatul să aibă dreptul de a cere să se refacă ori ce act pe care îl crede neregulat sau necorform cu adevărul, și să aibă dreptul de opoziție la Camera de acuzare, dacă Judecătorul găsește că nu este fondată, sau din spirit de șicană făcută, această cerere;

Adoptând acest sistem, Judecătorul va uza cât mai puțin de dreptul său de a nu admite contradictoriul în cursul cercetărilor, dar în același timp, păstrăm pentru instrucțiune și puțința de a se face ca și astăzi, în secret și fără nici o piedică din partea apărării, asigurându-i ast-fel urgența;

Dar în fine, introducându-se, pe ori ce basă, sistemul instrucțiunii contradictorii, ajungem a face din actele de cercetare prelabilă, niște acte opozabile părților, și deci priimitoare de un fel de autoritate de lucru judecat; Că ele vor fi de aci înainte acte care vor servi judecății nu numai ca dovezi complete și neîndoioase, dar încă printr'a ceasta chiar, se va scurta foarte multe și termenele de judecată, ne mai fiind nevoie, ca astăzi, a se reface întreaga instrucțiune scrisă, printr'o instrucțiune orală, singura de natură a întemeia hotărârea judecătorilor;

Cunosc obiecțiunea, singura, de alt-fel, ce s'a adus în tot-d'a-una, acestei inovațiuni; Ea consistă în a zice:

Cum Judecătorii noștri sunt amovibili, și nu în tot-d'a-una cu autoritatea și puterea de rezistență necesară, în fața orî cărui apărător, rezultatul va fi, că în cauzele importante, vor ceda personajelor care se pot prezenta la cabinetul lor, și de aci sistemul va da roade rele, cel puțin în aceste cazuri;

Mai întâi, observ acelor care împărtășesc această părere, că în ce mă privește cred că este bine cred chiar că este neapărat ca în prima linie și ca prelabilă reformă, a actualei stări de lucruri, în afară de o bună recrutare a personalului acestor magistrați Instructori să li se dea și inamovibilitatea; Nu doară că prin inamovibilitate se formează caracterele, ci numai pentru că printr'însa se suprimă bănuiala, ce astăzi cade în toate casurile, asupra modului de a lucra al acestor magistrați;

Am avut ocasiunea să vedem magistrați chiar inamovibili în contra cărora gurele rău deprinse, nu s'au oprit în critica lor, precum asemeni, și funcționari amovibili în privința cărora nimeni nu a ridicat glasul; dar, în fine, pentru că este o garanție mai mult, să se dea acestor magistrați, nimic nu se opune, societatea va câștiga, sunt deplin convins.

Gădesc însă, în lege chiar, dovada cea mai bună că instrucțiunea contradictorie, nu este un rău, nu este un pericol; Intr'adevăr, se știe, că după legea actuală ofițerii de poliție judiciară, pentru ori-ce delict s'ar face culpabili, nu au altă instrucțiune de suferit, de cât cea contradictorie înaintea Curții de apel unde legea ordonă a fi traduși direct spre judecată. Or, întreb: de ce nu ar fi de ajuns, pentru cei-l'alți muritori, o instrucție de cabinet, dar

tot pe bazele unui sistem de contradictoriu. Nu ved nici un răspuns temeinic la această apropiere de argument.

Cu aceste precauțiuni, și în aceste vederi, cred deci: I) că vom ridica prestigiul autorității Judecătorului de Instrucțiune; II) vom introduce urgența în aceste afaceri care vor trece pe la cabinetele respective; III) vom da în fine o garanție așa de dreaptă și atât de necesară inculpaților, pentru a nu se mai vedea rău trimiși la instanța de judecată, care pronunță atâtea achitări.

IV

Trecând la partea relativă la judecată, procedura actuală, are încă mare nevoie de reformă; Sunt multe lipsuri de complectat; Multe lămuriri de limpezit; Și pentru a dovedi aceasta, ne-am putea mărgini a releva numai un singur punct, punct multiplu de alt-fel, și prin urmare suficient prin el singur, ca să ne îndreptățescă a pune concluziunea la care vrem să ajungem; Acest punct se poate formula în următoarea întrebare:

Care este, după legea actuală, procedura civilului în materie corecțională, în penal în genere? Se aplică regulile de la civil? Dacă da, care anume și în ce proporție? Legea este absolut mută.

Dar în afară de aceasta, sunt încă o mulțime de chestiuni, despre care nu găsim absolut nimic în Codul actual, și în privința cărora cu toate acestea, Judecătorul este dator să meargă înainte, el este silit să dea o soluțiune incidentului, și de aci câtă greutate, și ce greșeli se pot face.

Ast-fel este chestiunea de a se ști:

a) Inculpatul arestat poate el să refuze a se prezenta, pentru a uza de dreptul de opoziție? Curtea de București, secțiunea vacanțelor, s'a pronunțat pentru negativă, de acord cu concluziunile ce aveam onoare să pun, dar legea nu spune nimic.

b) Inculpatul arestat, care, pentru ori-ce motiv, se încapățânează să împedice ședința prin mijloace turbulente sau chiar ultragiatoare la adresa magistraților, poate el să fie expulsat din ședință și judecat ca present, sau justiția trebuie să cedeze?

În Franța există legea din 1835, care a rezolvat această chestiune deja trecută în domeniul realităților de fapte; La noi nu avem nimic, și deci este natural să ne întrebăm:

Ce poate face în ast-fel de circumstanțe, Judecătorul lipsit de lege și mai ales în lipsă și de orice jurisprudență? De această chestiune ține în cât-va și următoarea:

c) La judecata Curților cu jurați, avem art. 335 care zice, că inculpatul trebuie să se aducă la ședința «*liber*», însoțit numai de paznici ca să nu scape; Ei bine, ce trebuie să zicem față de un individ violent, față de un bandit, a căruia evadare este de temut?

Cu ocaziunea procesului bandei Zdrelea-Mărunțelu și cei alți, această chestiune degenerase într'un adevărat conflict între parchet și administrație, pentru a li se scoate sau nu fiarele, care trebuiau încheiate cu multă atențiune;

d) Asemeni, ce este de făcut cu un inculpat, care la ziua judecății, dă semne vândite de alienațiune mintală, așa că nu este în stare de ași prezenta apărarea? Se amână, se suspendă, sau se judecă cu apărător?

Când nebunia a existat deja încă din momentul faptului, Codul penal ne arată că trebuie să cercetăm responsabilitatea sau iresponsabilitatea inculpatului, dar nici în acest caz legea nu ne spune cine prezintă aceste motive, el singur, sau altul pentru dânsul? Judecătorii noștri s'au găsit de atâtea ori în nedumerire, asupra acestor puncte.

e) Care este apoi competența instanței penale asupra civilului, cum și ce influență legală are judecata uneia din aceste căi, asupra celei alte? Și sunt chestiuni de mare valoare și de mare importanță, care se pot ivi în cursul unei judecăți;

Judecătorul de pace nu are cădere de cât până la 1500 fr. când este chemat a judeca în civil, dar poate să fie sesizat de un delict a căreia daună să întrecă cu mult această cifră, întrebarea este:

Are el dreptul, și în genere, instanțele penale, o dată și regulat sezise de o afacere, au ele dreptul, cu a lor putere, să se deseseze de partea civilă a procesului pentru a o rezerva instanțelor respective? și dacă au acest drept, lucrând ast-fel nu isbesc oare printr'aceasta în interesul părților litigante, obligându-i la un nou proces? Dar mai ales nu isbesc legea chiar care spune categoric, că acțiunea publică și acțiunea civilă se pot exercita, de odată, înaintea judecătorilor penali?

Inaltă Curte,

Ar fi de sigur, prea lung și prin urmare prea puțin de circumstanță, dacă aș insista asupra tuturor părților din Procedura actuală, care reclamă o revizuire; Trec, deci, peste întreaga parte privitoare la judecată în Curtea cu jurați, despre care de sigur că nu se poate zice că este fără vițiu, și că o mână de maestru nu ar avea de lucru, în vastul câmp al acestui Capitol; Cu toate acestea, nu pot să nu amintesc aci, reua dispoziție ce guvernează astăzi formarea listelor cu jurați, isvor nesecat al celor mai multe din casările ce pronunțate în această clasă de procese;

Țin însă, a mă opri câte-va momente înainte de a termina asupra unor chestiuni, care privesc și interesează mai de aproape, Procedura înaintea acestei supreme Curți, și care, pentru acest motiv, vor fi, poate, cu mai mult cuvânt, bine venite, la atențiunea Domniilor-voastre; Voi releva deci:

A) Calea recursului în materie penală, cale unică și uniformă, ar trebui pentru înlesnirea împlicinaților, și pentru bunul renume al legiuitorului, să aibă un singur termen, și acelaș punct de plecare;

Codul actual însă ne oferă:

— Un termen de 24 ore, pentru cazul art. 397;

— Un alt termen de 3 zile libere, pentru acela prevăzut de art. 396, care e considerat ca formând drept comun;

— Și în fine, termenul de 5 zile pentru casarea deciziunilor Camerei de punere sub acuzare, conform art. 321.

În cât privește punctul de plecare al acestor așa de diverse termene, lucrul nu este mai puțin complicat, de oare-ce, pentru cele dintâi două cazuri, termenul începe de la pronunțare, fără să se deosebescă dacă recurentul a fost prezent sau absent la ziua judecății; iar pentru cel de al treilea, lucrul este și mai straniu reglementat; Art. 321 spune că termenul începe a curge din ziua luării interogațiilor acuzatului, de către președintele Curții cu

jurați, iar nu de la darea deciziunii de trimetere, ba încă, ceia ce este și mai de neînțeles, este că tot de la această dată se declară că începe a curge termenul, și pentru Ministerul Public.

Dacă lucrurile ar fi rămas aci poate că încă nu ar fi fost prea încurcate, dar jurisprudența a intervenit, și cu drept cuvânt, în interesul apărării, și a hotărât, că pentru ca acest recurs să poată servi acuzatului, trebuie, nu numai ca președintele să'l fi avisat de existența acestui drept de recurs în favoarea sa, dar încă să i se fi comunicat deja acea decizie, alt-fel termenul nu curge în contră'i;

Dar este mai rău de cât atât în materie de termene de recurs:

Secțiunea a II-a a acestei Inalte Curți, a avut să judece nu de mult afacerea abatelui Moriseau de la Dorohoi, după recursul procurorului general, recurs motivat pe reua aplicare a legii, cu această ocaziune s'a ridicat excepțiunea de neprimire a recursului, ca fiind tardiv, de oare-ce era declarat în termenul de 3 zile în loc de acela de 24 de ore, și această Curte a primit incidentul, în neunire cu concluziunile ce aveam onoare să susțiu;

Or, iată cum stă această chestiune, sau mai bine zis, cum stă legea scrisă în privința acestei chestiuni;

Art. 397 este ast-fel redactat:

«În cazurile art. 407 și 408, Ministerul public și partea civilă, vor avea numai 24 de ore spre a face recurs în casațiune». Deci în afară de aceste două cazuri, avem termenul de drept comun.

Dar art. 407, zice:

«În caz de achitare anularea Ordonanței prezidențiale.... nu se va putea urmări de cât în interesul legii». Ceia ce însemnează că partea civilă nu poate avea nici un amestec în acest scop.

iar art. 408, adăogă:

«Când Curtea condamnă pe acuzat, aplicând altă pedeapsă de cât cea prescrisă de lege, anularea deciziunii va putea fi urmărită, atât de Ministerul public, cât și de condamnat». Deci partea civilă este formal exclusă de la exercițiul dreptului de recurs și în acest caz.

În lege însă mai găsim și art. 411, care vorbește în mod special de recursul părții civile în cas de achitare, și pentru care legea nefăcând nici o derogare ar rămâne, că termenul de recurs este de 3 zile conform dreptului comun, cea ce este evident greu de înțeles;

Cum? 24 ore numai, pentru recursul procurorului, iar pentru acel al părții civile, în aceeași materie să fie 3 zile, aceasta ar fi de neexplicat, și cu toate acestea așa se vede că stă legea scrisă, căci nu știu dacă se poate adăoga prin sub-înțelegere și interpretare, că art. 411 intră implicit în prevederile art. 397 care a limitat voința legiuitorului, la cele două excepțiuni anume indicate.

24 de ore pentru Ministerul public și chiar pentru partea condamnată, atunci când se face o greșită aplicare de lege, și 3 zile libere să se dea părților civile pentru ași urmări drepturile sale în caz de achitare, aceasta apare ca imposibil și cu toate acestea așa este textul legii;

Credem că este o eroare de scriitor, mai ales că textele franceze corespunzătoare, cuprinde în art. 397 spețele art. 407 și 411; cu toate acestea,

Inalta Curte s'a închinat legei scrise iar nu legei care ar fi trebuit să fie scrisă.

B) Dar recursul în materie penală este el suspensiv de executare, sau nu? Chestiunea este clară, și cu toate acestea dacă examinăm legea răspunsul nu este facil.

Intr'adevăr art. 396 proclamă formal că recursul suspendă executarea și acest text formează dreptul comun în lipsă de alt text care să ne indice care este termenul de recurs pentru delict și contra vențiunii, dar chiar în procedura Curței cu jurați unde acest text este incorporat găsim art. 381 care stă scris contrariul, căci acast text spune curat, că în caz de achitare, acuzatul este *imediat* liberat, dacă nu este reținut pentru alte cauze și deci ori ce recurs, în acest caz, nu suspendă executarea, fie chiar în materie corecțională și polițienească în lipsă de altă dispozițiunii relativă.

De altă parte, în caz de condamnățiune la închisoare, după art. 422 recursul nu este util, nu este admisibil, dacă osânditul nu se supune condamnățiunii, constituindu-se prizonier sau cel puțin, dacă nu obține de la justiția care l'a osândit libertatea provisorie până la judecata recursului cea ce înseamnă că recursul nu e suspensiv de ori-ce executare; Pe când în caz de condamnățiune la amendă, recursul nu este supus la nici un fel de început de executare, el este deci, perfect suspensiv.

C) În fine voi termina cu o observațiune în materie de strămutare de procese, materie exclusiv de competența acestei Inalte Curți, și care după cum știm oferă de lucru mai mult de cât s'ar putea crede;

În această chestiune, legea prescrie și jurisprudența completează, că procedura este următoarea: Părțile au să depue memoriile lor în scris, sau că verbal vor fi admise a și le desvolta în camera de consiliu; Că aceste cercetări sunt de natură urgentă, aceia ce este de alt-fel în firea lucrului însuși, și cu toate acestea art. 545 consfințește un drept de opozițiune; Ba încă cea ce poate și mai surprinzător, și mai extraordinar, este că jurisprudența, la noi ca și în Franța, recunoaște acest drept de opozițiune, chiar pentru Ministerul Public al instanței de fond;

Nu am putut, să aprofundez poate destul motivele acestui mod de a vedea, îndrăsnesc însă a mă înscri printr adversari, pentru că, cu aceasta, să suprimă urgența ce prin excelență se cuvine a se da acestui fel de judecată; Dar, în tot cazul și cu atât mai mult, procurorul făcând rolul unui oficiu public, iar nu al unei părți individualmente interesate în cauză, nu ved cum s'ar putea prevala de dreptul de a face opoziție la hotărârea unei instanțe, la care nu a figurat; Ca Minister public, el are reprezentantul său, în funcționarul respectiv după lângă această Inaltă Curte, ca parte în proces, el nu este și deci de drept de opoziție nu poate fi vorba;

În definitiv însă ce logică și ce consențință de legiuitor este aceasta, ca să nu se dea nici o dată drept de opoziție unui recurent ordinar, în penal, la judecata de fond, fie chiar când ar fi fost motive evidente de strămutare, și cu toate acestea să se dea un ast-fel de drept, în această procedură incidentală, și așa de atingătoare, nu numai pentru

prestigiul, dar încă, și mai ales, pentru cursul urgent al judecăților penale;

Dacă la toate acestea mai adăogăm: că ne lipsește atâtea reguli de drept modern și atât de umane pe cât și necesare precum: I) Procedura în reabilitare a ori cărui cetățean care, fie ca victimă a unei erori judiciare, fie că pe drept condamnat, dar revenind la sentimente mai bune, da dovezi suficiente că merită a fi reintegrat în drepturile sale anterioare; II) Revisuirea în corecțional, ca și atâtea alte principii care fac gloria și onoarea lumii moderne.

Dacă în fine observăm: Că procedura noastră actuală coprinde o serie de texte rămasă literă moartă, texte privitoare la procedura de judecată a vechilor trib. polițienești;

Că în anul 1875 făcându-se mai multe modificări, o serie întreagă de articole de la procedura Curții cu jurați, au fost abrogate, menținându-se ca cifre fără nici un text, numai pentru a nu se strica numerotația generală;

Credem că putem conchide cu destul temei, că Procedura actuală nu mai poate rămâne în starea în care se află astăzi, și că o revisuire este neapărată.

Domnule Prim-Președinte,

Domnule Președinte,

Domnilor Consilieri,

Incheiî aci, observațiunile ce voiam să vă expui pe ziua de astăzi, cu convingere că practica ce Domniile-voastre faceți, de atâta timp, aplicând această lege, v'a oferit mult mai numeroase și cu mult mai însemnate puncte de îndreptat în vederea unei revisurii;

Singurul meu scop, unica mea țintă întreprinzând această succintă lucrare, nu a fost precum vedeți de a vă aduce ceva nou la cunoștință, ci din potrivă, de a vă face să vă readunați cu toții, pe ziua de astăzi, suvenirul necesității acestei reforme; Este de a vă vedea pe toți la un loc proclamând într'un glas, și într'o dorință unanimă, sper, că această lege este atât de mult presărată cu defectuosități, că ea este destul de învechită ca principii, și că stă în așa nepotrivire cu diversele inovațiuni ce i s'au adăogat în cursul timpului, că revisuirea se impune;

Dacă m'am înșelat în aprețierea mea, dacă părerea Domniilor-voastre mi va fi contrarie voi asculta cu supunere și cu convingerea ce mi-a dat în tot-d'a-una hotărârile acestei Inalte Curți; iar dacă mi va fi dat să vă am de partea mea, voi avea încă odată, și mai mult de cât ori când, cea mulțumire sufletească nemărginită, pe care o simt ori-de câte-ori conclusiunile mele sunt în acord cu vederile acestor Inalți magistrați.

Or care ar fi, așa dar, părerea ce veți emite, ea va fi de aci înainte și părerea mea.

Iată și răspunsul d-lui Prim-Președinte:

Domnule Procuror,

Oamenilor ajunși ca mine la vârsta pe care am atins-o le e dat ca mângâere să trăească o îndoită viață: ei trăesc în present cu contimpu-

ranii lor mai tineri și mai bătrâni; ei mai trăesc și în trecut, singuri, cu amintirile lor. Una din aceste amintiri sunt naturalmente provocat s'o vă împărtășesc pentru că mi-o suggeră însuși frumosul D-voastră discurs, al cărui subiect e legea actuală de procedură criminală, o cunoștință a mea din viața practică de magistrat datând de 35 de ani, adică de la nașterea ei.

Iată această amintire: În ajunul noiei ere de stabilitate ce Providența reserva Poporului român prin așezarea eredității Tronului, în ajunul glorioasei și binefăcătoarei domnii a M. S. Regelui Carol I fondatorul dinastiei noastre naționale și pe care conștiința poporului l'a proclamat de mult înțeleptul, în anul 1865, decretându-se, în puterea statutului Principelui domnitor Alexandru Ion Cuza din 1864, ca lege organică fundamentală a statului Român legea franceză de Instrucțiune criminală din 1808,—am avut onoarea și greaua sarcină d'a fi cel d'întîi Procurore General numit pe lângă Curtea de apel din București, post nou în magistratură creat atunci pentru prima oară în țară. Chemat să inaugurez un nou sistem de legislație în materie penală și să veghez la aplicarea lui, am fost silit acum 35 de ani să îl studiez toate ramurile, să îl văd de aproape și în practică părțile ei bune și rele. Cine ș'ar da osteneala să caute în arhivele parchetului Curții din București întocmit în primul an al fundării lui cât și în acelea ale Tribunalelor din resortul ei, ar găsi poate circularile și instrucțiunile prin care căutam să esplic membrilor parchetelor și judecătorilor de instrucție de sub direcțiunea mea economia noiei legi și amănuntele ei. Mi aduc aminte încă că am trimis acestor funcționari ai poliției judiciare și toate formularele diferitelor acte și în special al mandatelor, formulare pe care am avut fericirea d'a le găsi în opera grefierului-șef Rogron intitulată: „Code d'inst. crim. expliqué par la Jurisprudence de la cour de Cassation,“ formulare fără de care mare parte din noua lege ar fi ramas cine știe cât timp neaplicată, căci nici legiuitorul, nici Ministerul Justiției de atunci, n'a avut grija să întocmească acele formulare.

Impresia ce mi a lăsat încă de acum 35 de ani această lege ca Procurore general și după aceea, în lungul timp cât am avut s'o apreciez,

ca magistrat al Curții de Casațiune, v'o declar francamente, D-le Procurore, nu e tocmai aceea ce ea v'a lăsat și D-voastră, impresie pe care ne ați desvăluit'o azi cu mult talent și convingere.

Poate că sentimentul ce imprimă de obicei în mine cunoștințele datând de mult să fie cauza care mă face să găsesc aprecierea D-voastră prea severă, căci vă mărturisesc că în ce privește legile cele serioase eu am în privința lor aceleași idei ca cele ce hrănesc în amicie; mi iubesc prietenii cu defectele lor căci crez că cel ce caută prietenii fără defect moare fără a cunoaște amicia.

Acum, și pentru a fi ceva mai obiectiv, vă dau și opiniunea mea asupra Procedurii noastre criminale prin cuvintele unuia din cei mai convinși partizani ai doctrinei liberale care a întreprins să comenteze această parte a legislațiunii, cuvinte cari, de și datând de o jumătate secol, mi par mai tot atât de adevărate azi ca și atunci când au fost scrise. Iată aceste cuvinte în întregul lor, de și citațiunea e cam lungă pentru cadrul răspunsului meu la frumosul D-voastră discurs:

„...Le code que nous avons entrepris d'expliquer n'est pas assurément une oeuvre parfaite. Sa redaction negligée manque d'exactitude et de précision: conçu pour l'expédition des affaires plus que pour la satisfaction de la science, on y cherche vainement des règles générales, des définitions, des divisions logiques. Il a omis surtout, et ce ci est un reproche beaucoup plus grave, d'ajouter une sanction sérieuse aux dispositions liberales qu'il renferme; on y trouve des formules trop vagues, et peu de garanties certaines..... Mais, amendé par les modifications auxquelles il se prêtait facilement, et considéré dans l'ensemble de ses formes, ce Code nous parait la loi de procédure criminelle la moins imparfaite parmi les lois des peuples modernes. Nous savons et nous indiquerons les améliorations nouvelles qu'elle appelle encore et dont quelques-unes nous semblent urgentes; mais même avec ses défauts et ses lacunes, cette loi mérite plus d'éloges encore que de critiques; car elle a consacré en définitif tous les grands principes de la procédure criminelle; elle a renoué la chaîne des règles, la filiation scientifique, en se rattachant aux législations antérieures,

„en y puisant les principes que la pratique avait „éprouvées, en conciliant les systèmes jusque-là „opposés ; elle a voulu étendre, quoique avec peu de „fermeté une protection égale sur les deux inte- „rêts que toute poursuite met en lutte : l'intérêt „de la société et celui de l'accusé ; enfin, elle a „suffi depuis plus d'un demi-siècle à l'expédition des „affaires criminelles, et si quelques-unes de ses „dispositions, principalement relatives à la police, „ont excité de justes réclamations, nulle voix sé- „riense ne s'est élevée pour accuser sa théorie „générale et les formes principales de la procé- „dure qu'elle a consacrée“.

Această citațiune din Faustin Hélie am făcut-o în limba în care a fost scrisă iar nu în traduc- ție, pentru că sorgintea, sau mai bine zis, originalul celor mai multe din legile noastre fiind legile franceze, nu e admisibil ca magistrații, avocații, într'un cuvânt toți oamenii de legi în România, să nu cunoască această limbă.

Intr'o lege de procedură criminală se poate ve- dea mai mult de cât în orî-care altă ramură a dreptului, necesitatea pentru un legiuitor înțelept d'a concilia ideile și principiile a două doctrine de o potrivă respectabile : doctrina conservatoare și doctrina liberală, cea d'intîiî avînd mai cu ose- bire în vedere interesul societății, cea d'a doua pe acela al cetățeanului. E de netăgăduit că acest îndoit scop al unui bun legiuitor nu poate fi atins prin singura virtute a legii orî cât de bine ar fi ea alcătuită. Caracterul magistraților chemați să o aplice, valoarea lor intelectuală și morală, con- tribuiesc mai mult de cât litera legii, la atingea- rea acestui scop. Fără a tăgădui decî defectele legii noastre de procedură criminală cred că ar fi mai nemerit să cerem ca solitudinea Statului să se îndrepteze mai întîiî de toate spre ținta d'a avea magistrați cât se poate mai buni pentru a o pune în lucrare în spiritul ei, spirit fără îndoială sănătos. E dar cazul să zicem d'ocamdată cu proverbul italian : *La legi son ma chi non mano ad esse?*

Domnule Procuror,

Mulțumirea sufletească pe care aveți amabili- tatea să ne spuneți c'o simțiți orî de câte orî con- cluziunile D-voastre sunt de acord cu vederile Curții mă pune în plăcuta necesitate să vă declar,

în numele ei, cu rizicul d'a vă atinge modestia, că dacă în cele mai multe cauze deciziunile Curții sunt conforme cu concluziunile D-voastre, cauza e meritele D-voastre reale, talentul și munca con- științioasă ce neîncetat a'ți desvăluit din ziua în care am avut fericirea să vă avem pe lângă noi.

Nouile formulare de procedură civilă

La 1 Septembrie cor., s'au pus în aplicare noul Cod de Procedură civilă, care obligă ca citațiunile, actele de Procedură și actele de executare, să se redacteze de agenții judecătorești după formularele tip prevăzute în Regulamentul pentru punerea în aplicare a Procedurii civile, care s'a întocmit în baza art. 746 din Pr. civ., și care s'a publicat în *Monitorul Oficial* No. 77 din 7 Iulie 1900.

O chestiune însă se ridică : Instanțele judecătorești pu- tea-vor să declare de nule : citațiunile, Procedurile și actele de executare cari nu vor fi redactate ad-literam formularelor respective ?

De ce Ministerul de Finanțe n'a căutat a se conforma acestor formulare și a menținut în comerț citațiunii pe timbru de 2 lei cu altă redacție care nu corespunde de fel redacțiunei din formulare ?

Vom reveni asupra acestei importante chestiuni.

BIBLIOGRAFII

Va apare în curînd :

CONTROVERSELE LEGEI PENTRU

JUDECATORIILE DE PACE

Sancționată la 28 Maiu 1896 și publicată în «*Monitorul Oficial*» No. 47 din 1 Iunie 1896.

Studiu critic al legii, basat pe doctrină și jurisprudență în comparațiune cu legile vechi și în legătură cu actuala lege cu care vine în atingere

de

CORNELIU BOTEZ

JUDECATOR DE TRIBUNAL

A apărut :

În Editura Librăriei „Leon Alcalay“, București

CALAUZA CETĂȚEANULUI

ÎN

MATERIA JUDICIARA

DE

IOAN RADOI

Ediția a II-a pusă în concordanță cu legile țării în vigoare și noile formulare. Această ediție formează un volum mare gros de peste 1400 pagine imprimat pe hârtie velină caractere citețe.

Prețul 15 Lei

A se cere editorului care va trimite franco prin poștă și cu ramburs.